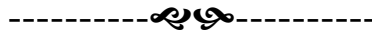

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ TÀI CHÍNH

HỌC VIỆN TÀI CHÍNH

PHÍ THỊ KIM THƯ

**GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN
CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2017

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
HỌC VIỆN TÀI CHÍNH
⦿⦿⦿⦿ ⦿⦿⦿⦿

BỘ TÀI CHÍNH

PHÍ THỊ KIM THƯ

**GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN
CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM**

Chuyên ngành: Kinh tế Tài chính - Ngân hàng

Mã số : 62.34.02.01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS,TS. NGUYỄN THỊ MINH TÂM

2. PGS,TS. VŨ THỊ BẠCH TUYẾT

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan bản luận án là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực và có nguồn gốc rõ ràng.

Nghiên cứu sinh

Phí Thị Kim Thư

MỤC LỤC

Trang phụ bì	
Lời cam đoan	
Mục lục	
Danh mục các chữ viết tắt	
Danh mục các bảng	
Danh mục các biểu	
MỞ ĐẦU	i
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN KINH TẾ	1
1.1. KHÁI QUÁT VỀ TẬP ĐOÀN KINH TẾ	1
1.1.1. Khái niệm, phân loại Tập đoàn kinh tế	1
1.1.2. Đặc điểm của Tập đoàn kinh tế	4
1.2. PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN KINH TẾ	6
1.2.1. Tổng quan về phát triển bền vững	6
1.2.2. Khái niệm phát triển bền vững Tập đoàn Kinh tế	10
1.2.3. Nội dung phát triển bền vững TĐKT	13
1.2.4. Các chỉ tiêu đánh giá mức độ phát triển bền vững của tập đoàn kinh tế....	18
1.3. CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG TỚI PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN KINH TẾ	30
1.3.1. Nhân tố chủ quan.....	30
1.3.2. Nhân tố khách quan.....	35
1.4. KINH NGHIỆM PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA MỘT SỐ TẬP ĐOÀN KINH TẾ TRÊN THẾ GIỚI, BÀI HỌC VẬN DỤNG ĐỐI VỚI VIỆT NAM	39
1.4.1. Kinh nghiệm của một số TĐKT trên thế giới	39
1.4.2. Bài học kinh nghiệm cho PTBV các TĐKT ở Việt Nam.....	47
Tóm tắt chương 1	49
Chương 2: THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM	51
2.1. TỔNG QUAN VỀ TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM	51
2.1.1. Quá trình hình thành và phát triển của Tập đoàn Công nghiệp Than – Khoáng sản Việt Nam	51
2.1.2. Cơ cấu tổ chức và ngành nghề kinh doanh của Tập đoàn TKV đến tháng 31/12/2015	52
2.1.3. Khái quát đặc điểm hoạt động kinh doanh của Tập đoàn TKV	53
2.2. TỔNG QUAN HIỆN TRẠNG HOẠT ĐỘNG SẢN XUẤT KINH DOANH VÀ CÁC NGUỒN LỰC CHỦ YẾU CỦA TẬP ĐOÀN TKV	57
2.2.1. Kết quả hoạt động kinh doanh giai đoạn 2010 - 2015 của Tập đoàn TKV.....	57

2.2.2. Hiện trạng các hoạt động sản xuất kinh doanh chủ yếu của tập đoàn TKV.....	62
2.2.3. Hiện trạng các nguồn lực chủ yếu của Tập đoàn TKV	65
2.3. PHÂN TÍCH THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA TẬP ĐOÀN TKV.....	70
2.3.1. Thực trạng phát triển bền vững sản xuất kinh doanh của Tập đoàn TKV	70
2.3.2. Thực trạng phát triển bền vững về xã hội của Tập đoàn TKV.....	94
2.3.3. Thực trạng phát triển bền vững về môi trường của tập đoàn TKV.....	109
2.4. ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA TẬP ĐOÀN TKV	113
2.4.1. Những mặt đạt được	113
2.4.2. Hạn chế và nguyên nhân	116
Tóm tắt chương 2	133
Chương 3: GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM.....	135
3.1. THUẬN LỢI VÀ KHÓ KHĂN CỦA TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM TRONG QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG..	135
3.1.1. Thuận lợi.....	135
3.1.2. Khó khăn	136
3.2. QUAN ĐIỂM, MỤC TIÊU VÀ ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM GIAI ĐOẠN ĐẾN 2020, TẦM NHÌN ĐẾN 2030	138
3.2.1. Mục tiêu, quan điểm phát triển bền vững Tập đoàn TKV	138
3.2.2. Định hướng phát triển bền vững Tập đoàn TKV	139
3.3. GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP THAN - KHOÁNG SẢN VIỆT NAM	147
3.3.1. Quan điểm về đề xuất giải pháp	147
3.3.2. Nhóm giải pháp tài chính PTBV Tập đoàn Công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam	150
3.3.3. Nhóm giải pháp phi tài chính	185
3.4. KIẾN NGHỊ VỚI NHÀ NƯỚC VỀ CÁC CHÍNH SÁCH CÓ LIÊN QUAN	191
Tóm tắt chương 3	193
KẾT LUẬN.....	195
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN	
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
BVMT	: Bảo vệ môi trường
CSH	: Chủ sở hữu
CTCP	: Công ty cổ phần
DNNN	: Doanh nghiệp nhà nước
ĐTPT	: Đầu tư phát triển
OECD	: Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế
PTBV	: Phát triển bền vững
SXKD	: Sản xuất kinh doanh
TCT	: Tổng công ty
TĐKT	: Tập đoàn kinh tế
TKV	: Tập đoàn Công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam
TNHH MTV	: Trách nhiệm hữu hạn một thành viên
TNHH	: Trách nhiệm hữu hạn
TSCĐ	: Tài sản cố định
TSDH	: Tài sản dài hạn
TSLĐ	: Tài sản lưu động
TSNH	: Tài sản ngắn hạn
VKD	: Vốn kinh doanh

DANH MỤC CÁC BẢNG

TT	Tên bảng	Trang
Bảng 1.1:	Từ phát triển đến phát triển bền vững	8
Bảng 1.2:	Trích báo cáo tài chính giai đoạn 2010 - 2014 của RAG.....	42
Bảng 2.1.	Các chỉ tiêu chủ yếu về hoạt động SXKD của Tập đoàn TKV từ năm 2010 - 2015.....	61
Bảng 2.2.	Tổng tài nguyên than Việt Nam tính đến 31/12/2015.....	66
Bảng 2.3.	Tổng tài nguyên, trữ lượng tính đến 31/12/2015 do TKV quản lý	66
Bảng 2.4.	Tài nguyên, trữ lượng một số khoáng sản chủ yếu đến 31/12/2015	66
Bảng 2.5 -	Tổng hợp tình hình vốn và tài sản từ 2008- 2015 của Tập đoàn TKV	69
Bảng 2.6 -	Tỷ trọng từng khoản mục TSNH trong tổng TSNH toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008-2015.....	79
Bảng 2.7 -	Khả năng sinh lời toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	82
Bảng 2.8 -	Tình hình đầu tư vốn của công ty mẹ TKV năm 2015	86
Bảng 2.9 -	Kết quả thoái vốn ngoài ngành của Tập đoàn TKV từ năm 2013 - 2016..	87
Bảng 2.10 -	Kết quả thoái vốn trong ngành của Tập đoàn TKV tính đến hết tháng 12/2015	88
Bảng 2.11 -	Hệ số khả năng thanh toán toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008- 2015..	89
Bảng 2.12 -	Hệ số tự tài trợ toàn Tập đoàn TKV và Công ty mẹ TKV.....	91
Bảng 2.13 -	Bảng tính hệ số bảo toàn vốn CSH toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	92
Bảng 2.14 -	Tình hình lao động của Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	94
Bảng 2.15 -	Cơ cấu lao động theo ngành nghề của toàn tập đoàn TKV năm 2015 ...	95
Bảng 2.16 -	Tổng hợp đội ngũ cán bộ của tập đoàn TKV năm 2015.....	95
Bảng 2.17 -	Cơ cấu, chất lượng đội ngũ CNKT năm 2015 của Tập đoàn TKV theo bậc thợ	97
Bảng 2.18 -	Cơ cấu, chất lượng đội ngũ CNKT năm 2015 của tập đoàn TKV theo tuổi đời.....	97
Bảng 2.19 -	Tình hình lao động nữ của Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	99
Bảng 2.20 -	Tiền lương bình quân toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	102
Bảng 2.21 -	Tiền lương bình quân theo khu vực sản xuất của Tập đoàn TKV từ năm 2011 - 2015.....	102
Bảng 2.22 -	Các khoản chi cho con người toàn tập đoàn TKV giai đoạn 2012 - 2015	103
Bảng 2.23 -	Hiệu quả sử dụng lao động của Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015	104
Bảng 2.24 -	Tình hình NSLĐ theo sản lượng than tiêu thụ của Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015	105
Bảng 2.25 -	Tình hình tai nạn lao động từ 2001 - 2015 của Tập đoàn TKV.....	105
Bảng 2.26 -	Tình hình nộp ngân sách nhà nước của tập đoàn TKV giai đoạn 2010 - 2015.....	107
Bảng 2.27 -	Các khoản chi cho các hoạt động xã hội toàn tập đoàn TKV giai đoạn 2012 - 2015.....	108

Bảng 2.28: Các khoản chi cho môi trường toàn tập đoàn TKV từ năm 2012 - 2015..	112
Bảng 3.1 - Một số chỉ tiêu chủ yếu về SXKD giai đoạn đến 2030 của Tập đoàn TKV	140
Bảng 3.2 - Dự kiến trữ lượng than huy động vào khai thác của Tập đoàn TKV	142
Bảng 3.3 - Dự kiến trữ lượng khoáng sản huy động vào khai thác của Tập đoàn TKV	142
Bảng 3.4 - Dự kiến nhu cầu khoan thăm dò khoáng sản giai đoạn đến 2030	143
Bảng 3.5 - Dự kiến nhu cầu CNKT toàn Tập đoàn đến năm 2030	144
Bảng 3.6 - Dự kiến nhu cầu vốn đầu tư toàn Tập đoàn đến năm 2030	151
Bảng 3.7 - Tổng hợp giá trị trái phiếu doanh nghiệp các quốc gia trong khu vực tháng 12/2015	155
Bảng 3.8 - Chỉ số Z-Score của Tập đoàn TKV giai đoạn 2008-2015	178
Bảng 3.9 - Chỉ số Z-Score của Công ty mẹ Tập đoàn TKV giai đoạn 2008-2015....	178
Bảng 3.10 - Tình hình trích lập các quỹ tập trung của tập đoàn TKV	185

DANH MỤC CÁC BIỂU

<u>TT</u>	<u>Tên biểu</u>	<u>Trang</u>
	Biểu đồ 2.1 - Quy mô doanh thu và thu nhập của Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015...	70
	Biểu đồ 2.2 - Quy mô vốn (Tài sản) của Toàn Tập đoàn và Công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015	73
	Biểu đồ 2.3 - Tốc độ tăng trưởng vốn của Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	74
	Biểu đồ 2.4 - Cơ cấu vốn của Toàn Tập đoàn TKV và công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	75
	Biểu đồ 2.5 - Xu hướng cơ cấu nợ phải trả của Toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	76
	Biểu đồ 2.6 - Tốc độ tăng trưởng của Tài sản Toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	77
	Biểu đồ 2.7 - Cơ cấu tài sản toàn Tập đoàn TKV và công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	78
	Biểu đồ 2.8 - Xu hướng biến động trong cơ cấu TSNH toàn Tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015	79
	Biểu đồ 2.9 - Xu hướng biến động chi phí, doanh thu, lợi nhuận toàn tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	80
	Biểu đồ 2.10 - Xu hướng biến động số vòng quay hàng tồn kho và số vòng quay các khoản phải thu toàn tập đoàn TKV trong giai đoạn 2008 - 2015	81
	Biểu đồ 2.11 - Diễn biến lợi nhuận sau thuế của Tập đoàn Than - Khoáng sản Việt Nam giai đoạn 2008 - 2015	83
	Biểu đồ 2.12 - Xu hướng biến động ROA, ROE của Tập đoàn Than - Khoáng sản Việt Nam giai đoạn 2008 - 2015	83
	Biểu đồ 2.13 - Hệ số Nợ phải trả trên Vốn chủ sở hữu (DER) toàn Tập đoàn và Công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015	85
	Biểu đồ 2.14 - Xu hướng biến động của các chỉ tiêu phản ánh khả năng thanh toán của Tập đoàn Vinacomin giai đoạn 2008 - 2015	89
	Biểu đồ 2.15 - Quy mô quỹ dự phòng tài chính của tập đoàn TKV và công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	90
	Biểu đồ 2.16 - Xu hướng biến động của chỉ tiêu hệ số tự tài trợ của toàn Tập đoàn TKV và Công ty mẹ giai đoạn 2008 - 2015	91
	Biểu đồ 2.17 - Xu hướng biến động của mức độ bảo toàn vốn chủ sở hữu Tập đoàn TKV và công ty mẹ tập đoàn TKV giai đoạn 2008 - 2015	92
	Biểu đồ 2.18 - Quy mô quỹ đầu tư phát triển toàn tập đoàn TKV và công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	93
	Biểu đồ 2.19 - Hệ số tự tài trợ từ lợi nhuận để lại toàn tập đoàn TKV và công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	93
	Biểu đồ 2.20 - Tỷ lệ tăng trưởng bền vững toàn tập đoàn TKV và công ty mẹ TKV giai đoạn 2008 - 2015.....	94
	Biểu đồ 3.1 - Giá trị trái phiếu doanh nghiệp Việt Nam qua các năm	155

MỞ ĐẦU

1. Sự cần thiết nghiên cứu đề tài

Khi kinh tế xã hội phát triển ở mức độ ngày càng cao sẽ càng tạo ra nhiều của cải để thỏa mãn nhu cầu vật chất và tinh thần của con người, song mặt trái của sự phát triển này là những tác động tiêu cực đến môi trường và xã hội, như: gây ô nhiễm môi trường, cạn kiệt tài nguyên thiên nhiên, làm suy thoái hoặc hủy hoại đa dạng sinh học và hệ sinh thái, làm phát sinh nhiều tác nhân gây biến đổi khí hậu, phân hóa giàu nghèo,... cũng ngày càng gia tăng. Những tác động này làm ảnh hưởng đến chất lượng cuộc sống, ảnh hưởng đến sự phát triển xã hội trong tương lai. Đứng trước thực tế đó, phương cách tốt nhất là phải tìm ra con đường phát triển mà trong đó các vấn đề kinh tế, xã hội, tài nguyên và môi trường được xem xét một cách tổng thể, đó là phát triển bền vững.

Môi trường và phát triển bền vững (PTBV) đang là vấn đề được quan tâm ở mọi quốc gia và mọi ngành nghề. Chương trình nghị sự 21 với sự tham gia của 179 nước tại Hội nghị Thượng đỉnh Toàn cầu về môi trường và phát triển năm 1992 đã xây dựng một khung kế hoạch chung để thiết kế các chương trình hành động nhằm đạt được sự phát triển bền vững trong thế kỷ 21. Chương trình này nêu lên những thách thức trong thế kỷ 21; khẳng định nguyện vọng của toàn nhân loại phát triển theo một cách thức đảm bảo kết hợp hài hòa giữa tăng trưởng kinh tế, xóa đói giảm nghèo, công bằng xã hội, sử dụng hợp lý tài nguyên thiên nhiên và bảo vệ môi trường. Chương trình nghị sự 21 cũng yêu cầu các nước phải xây dựng chiến lược, kế hoạch quốc gia, đưa ra những chính sách và giải pháp cơ bản để tiến tới phát triển bền vững.

Ở nước ta, ngày 17/8/2004 Thủ tướng Chính phủ ra quyết định số 153/2004/TTg ban hành Định hướng chiến lược phát triển bền vững ở Việt Nam (Chương trình nghị sự 21 của Việt Nam). Tiếp theo một số ngành và địa phương đã xây dựng định hướng chiến lược PTBV của mình, trong đó có Bộ Công Thương đã xây dựng “Định hướng chiến lược PTBV ngành công nghiệp Việt Nam đến năm 2020”. Có thể nói PTBV là một đòi hỏi tất yếu đối với mọi ngành nghề, mọi tổ chức kinh tế nhằm tránh nguy cơ tụt hậu và bất ổn.

Nhận thức được điều này, Tập đoàn Công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam (Tập đoàn TKV), một Tập đoàn kinh tế lớn của Việt Nam, trong quá trình hoạt động đã chú trọng phát triển theo hướng bền vững, nhờ đó Tập đoàn đã phần nào khẳng định được vị thế quan trọng trong việc đảm bảo an ninh năng lượng quốc gia, góp phần không nhỏ vào sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Mặc dù vậy, hiện trạng hoạt động sản xuất kinh doanh của Tập đoàn còn tồn tại khá nhiều bất cập, cụ thể là tình trạng suy giảm hiệu quả hoạt động kinh doanh; hoạt động khai thác, chế biến gây ra nhiều tác động xấu tới môi trường sinh thái và xã hội. Những biểu hiện này cho thấy trong những năm vừa qua, Tập đoàn TKV chỉ mới chú trọng các lợi ích kinh tế trước mắt, chưa thực sự quan tâm đến các lợi ích lâu dài, đặc biệt là các lợi ích môi trường và xã hội cũng như lợi ích của các thế hệ tương lai, cho thấy tính thiếu bền vững trong quá trình phát triển của Tập đoàn. Để giải quyết những bất cập này nhằm hướng đến sự PTBV của Tập đoàn TKV đòi hỏi phải sử dụng đồng bộ nhiều giải pháp, trong đó giải